

פתרון בחינת הבגרות באזרחות – מועד קיץ 08

הפתרון נכתב על ידי אורן זילברברג, רכז היסטוריה ואזרחות "קידום בגרות ופסיכומטרי".

1.

- ציון- לאומיות אתנית.
הסבר- הגדרת הזהות הלאומית של עם המבוססת על יסודות אתניים- שיוכים (לא מתוך בחירה) יותר מאשר על יסודות מתוך בחירה.
נימוק- תושבי חבל קוסובו רוצים להקים מדינה משלהם המבוססת על היסודות השיוכים שלהם- הדת מוסלמית והשפה האלבנית, מה שמאפיין לאומיות אתנית.
- ציון- אוטונומיה טריטוריאלית.
הסבר- קבוצה אשר מקבלת מידה מוגבלת של שלטון עצמי בזיקה לטריטוריה מסוימת.
נימוק- שלטונות סרביה הציעו לתושבי קוסובו אוטונומיה בחבל הארץ שלהם אשר תאפשר להם לנהל את חייהם באופן עצמאי, כלומר שלטון עצמי בזיקה לטריטוריה מסוימת.

2.

- ציון- הזכות לפרטיות.
הסבר- זכותו של אדם לחיות את חייו ללא חשיפה, ללא התערבות וללא חדירה לחייו נגד רצונו.
נימוק- חיוב מנהלי הספריות לדווח לשירותי הביטחון על הרגלי הקריאה של הקוראים ועל תוכן הספרים שהם שואלים ללא קבלת אישור מהם פוגעת בזכות הקוראים לפרטיות.
- ציון- הזכות לחיים ולביטחון (שלמות הגוף)
הסבר- זכותו של אדם להיות מוגן מפני כל פגיעה שהיא בגופו או בחייו.
נימוק- החוק החדש נועד להגן ביטחונם של אזרחי המדינה, שכן הוא נועד לסייע במאבק נגד ארגוני הטרור.

3. שתיים מבין הדוגמאות הבאות:

- קיום בחירות: "...ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה".
 - עקרון הפרדת הרשויות: "...תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית...".
 - עקרון השוויון: "תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין".
 - עקרון החירות: "תבטיח חופש מצפון, דת, לשון, חינוך ותרבות".
4. אחד מבין הבאים:

- **חוק איסור גידול חזיר** - אוסר על גידול חזיר במקומות בהם יש רוב יהודי. החזיר נחשב לחיה טמאה לפי היהדות ולכן אסור לגדלו.
 - **חוק יסודות המשפט** - קובע כי במקרה שבו אין חקיקה או פסיקה בנושא מסוים (לקונה = חסר בחקיקה), המקור לפסיקה של בית המשפט מתבסס על עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל.
5. יתרונות של משאל עם (שניים מבין הבאים):
- חיזוק הלגיטימציה של השלטון הקיים.
 - העם משפיע על ההחלטה בנושא מוגדר, ספציפי ולא בוחר את נבחריו כמו בבחירת העוסקות במכלול הנושאים.
 - אמונה בציבור שהוא בעל תבונה פוליטית ובעל יכולת לקבל הכרעות.
6. **העדפה מתקנת** - יישום מדיניות של מתן יחס מועדף לתקופה מוגבלת לקבוצה שקופחה בעבר כדי לקדם אותה, לצמצם את הפערים בינה לבין שאר האוכלוסייה במדינה וליצור מצב שיתייחסו אליה בצורה שוויונית.
7. **הגישה הפורמליסטית** - אכיפת החוק ככתבו וכלשונו. במקרים שבהם אין חוק מפורש (לקונה) על השופט להימנע משפיטה ולהחזיר את העניין לרשות המחוקקת.
8. **מדוע יש חסינות לחברי הכנסת** - לחבר הכנסת מוענקת חסינות, כדי שיוכל למלא את תפקידיו כנציג העם כנדרש, ללא חשש מפני התערבות שלטונית; מבלי שיחשוש מיריבים פוליטיים או גורמים ברשויות השלטון שינסו לפגוע בעבודתו.

תהליך הענקת חסינות/ שלילת החסינות הוא ביטוי לעירוב סמכויות בין הרשות המחוקקת לרשות השופטת, מאחר ובהענקת החסינות האישית בהווה או בשלילתה בעבר חברי הכנסת המצביעים על ההסרה/ הענקה מילאו תפקיד מעין שיפוטי מאחר ואישור/ מנעו את העמדת חבר הכנסת למשפט בשל עבירות שכביכול עשה.

9. **המובן המהותי של שלטון החוק** - מתייחס לתוכנו של החוק ולמידת התאמתו לערכי הדמוקרטיה. חוק, העולה בקנה אחד עם הערכים הדמוקרטיים, הוא החוק הראוי. החוק הראוי מגן על זכויות אדם ואזרח ועל זכויות המיעוט, מונע עריצות השלטון ומאפשר איזון בין צורכי הפרט ובין צורכי הכלל.

כיצד הליך החקיקה במדינה דמוקרטית יכול לשמור על המובן המהותי של שלטון החוק - במהלך התהליך המורכב מכמה שלבים בהתאם לשיטת הממשל בודקים הלימה בין תכניה של כל הצעת חוק וערכי הדמוקרטיה.

10. **ציין** - חופש הביטוי/ זכות הציבור לדעת/ חופש המידע.

הסבר

חופש הביטוי – זכותו של אדם להביע את עצמו, בדרכים שונות, ולבטא כלפי אנשים אחרים את מחשבותיו, עמדותיו, רצונותיו, או את האינטרסים שלו.

חופש המידע/ זכות הציבור לדעת - זכותו של הציבור לדעת על פעולותיהן של רשויות השלטון, כדי שהציבור יוכל לגבש עמדה, וכן כדי שיוכל להביע ביקורת על המתרחש במוסדות השלטון.

נימוק - ריבוי הערוצים יחזק יאפשר להציג יותר דעות ובמגוון רחב של נושאים (נימוק לחופש הביטוי) / יאפשר לאזרחים לקבל מידע על רשויות השלטון (נימוק לחופש המידע/ זכות הציבור לדעת).

11. **ציין** - עיקרון הגבלת השילטון.

נימוק - ערוצי התקשורת השונים מעדיפים לעסוק תוכניות בידור ולא לעסוק בעניינים פוליטיים וחברתיים ובכך הם לא ממלאים את תפקידם לסייע בשמירה על התפקוד התקין של השלטון, כלומר בכך נפגעת האפשרות להגביל את השלטון במקרה של התנהלות לא תקינה.

הסבר- התקשורת מביאה לידיעת הציבור מידע על התנהלות השלטון, ובכך יכולה להשפיע על פעולותיו, לדוגמה על ידי חשיפת מחדלים.

12. **ציון-** הגישה הליברלית.

הסבר- דגש על חירות הפרט - גישה חברתית- כלכלית לאופן התנהלותה של המדינה הדמוקרטית. גישה זו מדגישה את החירות, היוזמה האישית, ושוויון ההזדמנויות שיש לתת לכל אדם בצבירת קניין. תומכי גישה זו טוענים כי יש לעודד אנשים להתאמץ ולהגיע להישגים בהתאם למאמצייהם. לפיכך, המדינה אינה צריכה להגביל את חירותם של בני האדם, אלא במקרים קיצוניים. כמו כן, על המדינה להתערב מעט כמידת האפשר בחיי הכלכלה, ולאפשר לרוב האזרחים להסתדר בעצמם בשוק החופשי.

נימוק- כותב המאמר סבור כי בעלי ההון השולטים בערוצים החדשים מנסים להשפיע על המדיניות הכלכלית של הממשלה שתעדיף יוזמה פרטית ותחרות חופשית מצב שיגרום להעמקת הפערים הכלכליים במדינה, כלומר כותב המאמר מתנגד לגישה הליברלית של המדינה.

13. **ציון-** עיקרון שלטון העם.

הסבר- במדינה דמוקרטית העם הוא הריבון. העם מעביר את ריבונותו על ידי בחירת נציגיו במוסדות השלטון.

נימוק- כותב המאמר מתנגד לבחירת השופטים על ידי הציבור שכן הוא סבור שהם צריכים להיבחר על ידי ועדה השוקלת שיקולים מקצועיים בלבד.

14. **ציון-** הזכות לשוויון.

הסבר- קבלת יחס זהה לאנשים שונים, ללא קשר לדת, מין, גיל, גזע, צבע עור, השכלה, או כל קריטריון לא רלוונטי אחר.

נימוק- על פי דברי חבר הוועדה התנאי לפיו שופט מחוזי צריך לכהן לתקופה במשך תקופה זמנית בבית המשפט העליון בטרם הוא מתמנה לשופט עליון פוגע בזכות לשוויון מאחר ומועמדים אחרים כמו אנשי אקדמיה ועורכי דין פרטיים יכולים להתמנות לשופטי עליון ללא כל תקופה מעין זו.

15. ציין- משפט חוקתי.

נימוק- כותב המאמר טוען כי בבית המשפט העליון נידונים עניינים כמו ערכי המדינה והסדרת פעילותן של רשויות השלטון שהם נושאים השייכים לתחום המשפט החוקתי.
הסבר- בית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ דן בעתירות של האזרח נגד רשויות השלטון שבהם עולים נושאים המשויכים למשפט החוקתי כמו ערכי המדינה והסדרת היחסים החוקתיים בין האזרח לרשויות.

16. ציין - עבריינות פלילית רגילה.

הסבר- פעולה בניגוד לחוק מטעמים של תועלת אישית.

נימוק- השוטר פעל ללא סמכות וללא סיבה עניינית במהלך בדיקת הנהגת מטעמים של יצר נקמנות ופגיעה בכבוד, כלומר בשל שיקולי תועלת אישית/ הנאה פרטית.

17. ציין- זכויות חברתיות.

הסבר- זכות אשר המדינה מעניקה בהתאם להשקפת הכלכלית חברתית על מנת לדאוג לצורכי החיים/ רמת החיים של אזרחיה ולעיתים אף תושביה. לדוגמה הזכות לטיפול רפואי והזכות לדיור.

נימוק- המדינה נתנה מימון לקבלנים על מנת שיבנו מבנים להשכרה אשר חלקם יושכרו במחירים סמליים ובכך היא מממשת את הזכות החברתית של האזרחים לדיור.

18. ציין- אזרחות מכוח שבות.

הסבר- חוק השבות קובע כי יהודיים, בניהם, נכדיהם ובני זוגם רשאים לעלות ארצה ולקבל תעודת עולה. חוק האזרחות קובע כי כל אדם העולה מתוקף חוק השבות יקבל אזרחות ישראלית.

נימוק- סבו של האדם היה יהודי ולכן הוא יכול לעלות ארצה מכוח חוק השבות ולקבל אזרחות ישראלית מכוח חוק האזרחות.

19. ציין- חשאיות.

הסבר- אף אחד, מלבד הבוחר עצמו, אינו יכול לדעת בעד מי הוא מצביע.

נימוק- המלווה הנכנס עם האדם המוגבל גופנית לקלפי יודע עבור מי הוא הצביע ובכך נפגעת חשאיות הבחירות.